

USTAWA

z dnia 26 maja 1982 r.

o szczególnych uprawnieniach kombatantów.

Wyrażając szacunek i uznanie dla uczestników walk o narodowe i społeczne wyzwolenie Ojczyzny, o zachowanie polskości i niepodległości kraju, o ustanowienie i utrwalenie władzy ludowej oraz biorąc pod uwagę potrzebę otoczenia szczególną troską i opieką środowiska ludzi zasłużonych dla narodu i państwa, stanowi się, co następuje:

Rozdział 1

Postanowienia ogólne.

Art. 1. Ustawa określa uprawnienia przysługujące uczestnikom walk o narodowe i społeczne wyzwolenie Ojczyzny, bojownikom o zachowanie polskości na ziemiach zagarniętych przez zaborców, uczestnikom Wielkiej Socjalistycznej Rewolucji Październikowej, walk przeciwko siłom reakcji i ruchom faszystowskim, walk o niepodległość, żołnierzom koalicji antyfaszystowskiej, uczestnikom walk o utrwalenie władzy ludowej, uczestnikom ruchu oporu, osobom, które ze względów politycznych, narodowościowych lub rasowych były więzione w hitlerowskich obozach koncentracyjnych i więzieniach oraz osobom prowadzącym w okresie okupacji hitlerowskiej tajne nauczanie dzieci i młodzieży.

Art. 2. 1. Określone w ustawie uprawnienia przysługują osobom, o których mowa w art. 1, posiadającym obywatelstwo polskie oraz stałe miejsce zamieszkania na terytorium Polskiej Rzeczypospolitej Ludowej, jeżeli osoby te są członkami Związku Bojowników o Wolność i Demokrację lub spełniają warunki wymagane dla członkostwa tego Związku.

2. Ilekroć w ustawie jest mowa o kombatantach, rozumie się przez to osoby określone w ust. 1.

Art. 3. 1. O spełnieniu przez poszczególne osoby warunków do uzyskania uprawnień przewidzianych w ustawie orzeka Związek Bojowników o Wolność i Demokrację. Ustala on również okresy działalności kombatanckiej. W braku danych do ustalenia okresu takiej działalności, gdy podstawa do uznania osoby za kombatanta jest nie-

wątpliwa, przyjmuje się okres działalności kombatanta w wymiarze jednego miesiąca.

2. Orzeczenie, o którym mowa w ust. 1, stanowi podstawę do przyznania świadczeń, a także innych uprawnień przewidzianych w ustawie.

3. Organy Związku Bojowników o Wolność i Demokrację, właściwe do orzekania w sprawach, o których mowa w ust. 1, oraz tryb postępowania w tych sprawach określa Zarząd Główny Związku Bojowników o Wolność i Demokrację.

4. Minister Pracy, Płac i Spraw Socjalnych, w porozumieniu z Urzędem do Spraw Kombatantów i po zasięgnięciu opinii Zarządu Głównego Związku Bojowników o Wolność i Demokrację, w drodze rozporządzenia, określa tryb postępowania w sprawach o świadczenia i uprawnienia przewidziane w ustawie.

Art. 4. Prezes Urzędu do Spraw Kombatantów może w szczególnie uzasadnionych wypadkach przyznać uprawnienia określone w ustawie osobie, która nie spełnia warunków ustalonych w art. 2 ust. 1.

Art. 5. Dzień rocznicy zwycięskiego zakończenia drugiej wojny światowej, 9 maja każdego roku, obchodzony jest jako Dzień Kombatanta.

Rozdział 2

Uprawnienia pracownicze kombatantów pozostających w zatrudnieniu.

Art. 6. 1. Okres działalności kombatanckiej zalicza się do okresu zatrudnienia, od którego zależy przyznanie lub wysokość świadczeń przysługujących pracownikom od zakładu pracy.

2. Minister Pracy, Płac i Spraw Socjalnych, w porozumieniu z Urzędem do Spraw Kombatantów i po zasięgnięciu opinii Zarządu Głównego Związku Bojowników o Wolność i Demokrację, w drodze rozporządzenia, określa szczegółowe zasady i tryb zaliczania okresu działalności, o której mowa w ust. 1, do okresu zatrudnienia.

Art. 7. Kombatantom pozostającym w zatrudnieniu zwiększa się przysługujący im urlop wypoczynkowy o 10 dni roboczych. Zwiększenie to nie przysługuje, jeżeli osoby te korzystają z urlopu w wymiarze przekraczającym 26 dni roboczych w ciągu roku.

Art. 8. 1. Rozwiązanie stosunku pracy z kombatantem w okresie 2 lat przed osiągnięciem wieku uprawniającego do wcześniejszego przejścia na emeryturę (art. 11) może nastąpić po uprzednim uzyskaniu zgody właściwego terenowego organu administracji państwowej.

2. Przepis ust. 1 nie dotyczy osób zajmujących stanowiska kierownicze oraz osób, które spełniają warunki wymagane do uzyskania emerytury.

3. Przepis ust. 1 nie dotyczy również rozwiązania stosunku pracy bez wypowiedzenia oraz wypadku pozbawienia kombatanta prawa wykonywania zawodu. O rozwiązaniu stosunku pracy w tym trybie zakład pracy zawiadamia właściwy ze względu na członkostwo pracownika organ wojewódzki Związku Bojowników o Wolność i Demokrację.

Rozdział 3

Uprawnienia emerytalne.

Art. 9. 1. Kombatantom będącym inwalidami wojennymi lub wojskowymi oraz pozostałym po nich członkom rodzin przysługują świadczenia pieniężne i inne uprawnienia przewidziane w przepisach o zaopatrzeniu inwalidów wojennych i wojskowych oraz ich rodzin.

2. Świadczenia pieniężne i inne uprawnienia, przewidziane przepisami, o których mowa w ust. 1, przysługują na zasadach określonych w tych przepisach również:

- 1) kombatantom — więźniom hitlerowskich obozów koncentracyjnych i więzień, jeżeli zostali zaliczeni do jednej z grup inwalidów wskutek inwalidztwa pozostającego w związku z pobytem w takim obozie lub więzieniu,
- 2) członkom rodzin pozostałym po kombatantach — więźniach hitlerowskich obozów koncentracyjnych i więzień, pobierających w chwili śmierci rentę z tytułu inwalidztwa, o którym mowa w pkt 1.

3. Za inwalidztwo powstałe w związku z pobytem w hitlerowskim obozie koncentracyjnym lub więzieniu uważa się inwalidztwo będące następstwem zranień, kontuzji bądź innych obrażeń lub chorób powstałych w związku z tym pobytem.

4. Związek zranień, kontuzji bądź innych obrażeń lub chorób związanych z pobytem w hitlerowskim obozie koncentracyjnym lub więzieniu, a także związek inwalidztwa z pobytem w takim obozie lub więzieniu, ustala komisja lekarska do spraw inwalidztwa, w skład której wchodzi także lekarz — przedstawiciel Związku Bojowników o Wolność i Demokrację.

Art. 10. Okres działalności kombatanckiej zalicza się w wymiarze podwójnym do okresu zatrudnienia, od którego zależy przyznanie emerytury lub renty.

Art. 11. 1. Kombatanci pozostający w zatrudnieniu, którzy nie korzystają ze szczególnych uprawnień na podstawie przepisów o zaopatrzeniu inwalidów wojennych i wojskowych oraz ich rodzin, mogą — na swój wniosek — przejść na emeryturę po osiągnięciu 55 lat przez kobietę i 60 lat przez mężczyznę, jeżeli mają okres zatrudnienia wymagany do uzyskania emerytury.

2. Kombatanci pobierający rentę inwalidzką z tytułu zatrudnienia i nie pozostający w zatrudnieniu mają prawo do zamiany — na swój wniosek — tej renty na emeryturę, jeżeli spełniają warunki określone w ust. 1.

3. Przepisy określone w ust. 1 i 2 stosuje się odpowiednio również do kombatantów nabywających prawo do emerytury z innych tytułów niż zatrudnienie.

4. Wobec kombatantów — inwalidów wojennych nie mają zastosowania przepisy o zaopatrzeniu inwalidów wojennych oraz ich rodzin, dotyczące zawieszania i zmniejszania renty; zasady zawieszania i zmniejszania renty w stosunku do tych osób ustala w drodze rozporządzenia Rada Ministrów.

Art. 12. Kombatantom uprawnionym do emerytury lub renty, nie otrzymującym dodatków z tytułu odznaczenia orderem lub tytułem honorowym albo z tytułu tajnego nauczania, przyznaje się do emerytury lub renty dodatek kombatancki w wysokości przewidzianej w przepisach o powszechnym zaopatrzeniu emerytalnym pracowników i ich rodzin lub w innych przepisach o zaopatrzeniu emerytalnym — dla dodatku z tytułu odznaczeń orderem lub tytułem honorowym.

Art. 13. 1. Kombatantom, którzy nie mają prawa do emerytury lub renty na podstawie przepisów o zaopatrzeniu inwalidów wojennych i wojskowych oraz ich rodzin lub na podstawie innych przepisów, może być przyznana w drodze wyjątku:

- 1) emerytura, jeżeli osiągnęli — 55 lat kobieta i 60 lat mężczyzna,
- 2) renta inwalidzka, jeżeli zostali zaliczeni do jednej z grup inwalidów.

2. Przepis ust. 1 stosuje się odpowiednio do członków rodzin pozostałych po kombatantach, jeżeli spełniają oni warunki wymagane do uzyskania renty rodzinnej.

3. Rada Ministrów, w drodze rozporządzenia, określa szczegółowe zasady i warunki oraz tryb przyznawania i podwyższania emerytur i rent, o których mowa w ust. 1 i 2, ich wysokość oraz przysługujące do nich dodatki i inne świadczenia.

4. Świadczenia, o których mowa w ust. 1 i 2, przyznaje Prezes Urzędu do Spraw Kombatantów.

Art. 14. Dodatek pielęgnacyjny, przewidziany w przepisach o powszechnym zaopatrzeniu emerytalnym pracowników i ich rodzin, przysługuje kombatantom po osiągnięciu 75 lat.

Art. 15. Prawo do świadczeń emerytalnych i rentowych ustala i świadczenia te wypłaca Zakład Ubezpieczeń Społecznych. Zakład ten wypłaca również świadczenia przyznane na podstawie art. 13.

Rozdział 4

Ochrona zdrowia i inne uprawnienia socjalne.

Art. 16. 1. Kombatanci korzystają ze specjalnej opieki zdrowotnej.

2. Minister Zdrowia i Opieki Społecznej, w porozumieniu z Urzędem do Spraw Kombatantów i po zasięgnięciu opinii Zarządu Głównego Związku Bojowników o Wolność i Demokrację, w drodze rozporządzenia, określa formy i zakres specjalnej opieki zdrowotnej nad kombatantami.

Art. 17. 1. Minister Zdrowia i Opieki Społecznej tworzy sanatoria i zakłady lecznicze dla kombatantów, a dla osób wymagających szczególnej opieki — domy kombatanta.

2. Kombatanci korzystają w miarę możliwości z pierwszeństwa w przyjmowaniu na leczenie w szpitalach i sanatoriach lecznictwa specjalnego i zakładowego.

3. Kombatantom, którzy uzyskali prawo do lecznictwa specjalnego lub zakładowego, prawo to przysługuje również po przejściu na emeryturę.

4. Właściwi ministrowie określają w stosunku do podległych im placówek służby zdrowia szczególne zasady korzystania z uprawnień, o których mowa w ust. 2 i 3.

Art. 18. 1. Kombatantom przysługuje:

- 1) ulga przy przejazdach miejskimi środkami lokomocji,
- 2) zniżka ceny wykupu od państwa lokalu mieszkalnego na własność,
- 3) pierwszeństwo w nabyciu od państwa działki rekreacyjnej,
- 4) pierwszeństwo w uzyskaniu zezwolenia na prowadzenie działalności gospodarczej przewidzianej w przepisach o wykonywaniu i organizacji rzemiosła, a także w przepisach o wykonywaniu handlu oraz niektórych innych rodzajów działalności przez jednostki gospodarki nie uspołecznionej,
- 5) pierwszeństwo w nabywaniu maszyn i urządzeń, a także środków opałowOfych, o ile prowadzą gospodarstwa rolne lub inną działalność gospodarczą na własny rachunek i nie zatrudniają pracowników najemnych.

2. Kombatantom — emerytom, rencistom i inwalidom, poza uprawnieniami określonymi w ust. 1, przysługuje:

- 1) ulga taryfowa w wysokości 50% przy przejazdach koleją i autobusami sieci Państwowej Komunikacji Samochodowej,
- 2) ulga w abonamentowych opłatach telefonicznych oraz bezpłatne korzystanie z urządzeń radioodbiornych i telewizyjnych,
- 3) ulga w opłatach za korzystanie z energii elektrycznej, gazowej i ciepłej dla celów domowych.

3. Kombatantom-inwalidom przysługuje również ulga w opłatach rejestracyjnych od pojazdów samochodowych oraz w opłacaniu składek za ubezpieczenie pojazdów samochodowych.

4. Rada Ministrów, w drodze rozporządzenia, może ustalać dla kombatantów dalsze uprawnienia i ulgi niż określone w ust. 1—3, określając jednocześnie zakres, wysokość oraz szczególne zasady ich przyznawania.

5. Naczelne i centralne organy administracji państwowej, właściwe w myśl odrębnych przepisów w sprawach wymienionych w ust. 1—3, w porozumieniu z Urzędem do Spraw Kombatantów i po zasięgnięciu opinii Zarządu Głównego Związku Bojowników o Wolność i Demokrację określają, w trybie ustalonym w tych przepisach, zakres, wysokość i szczególne zasady stosowania ulg i uprawnień, o których mowa w ust. 1—3.

Rozdział 5

Fundusz kombatantów.

Art. 19. 1. Tworzy się Państwowy Fundusz Kombatantów, zwany dalej „funduszem”.

2. Dysponentem funduszu jest Urząd do Spraw Kombatantów.

Art. 20. 1. Źródłem dochodów funduszu są dotacje z budżetu państwa oraz dobrowolne wpłaty osób i instytucji.

2. Środki funduszu przeznacza się w szczególności na:

- 1) wypłatę określonych w art. 9 i 13 świadczeń emerytalnych lub rentowych dla kombatantów i pozostałych po nich członków rodzin oraz świadczeń wynikających z art. 18,
- 2) doraźną pomoc pieniężną dla kombatantów oraz pozostałych po nich członków rodzin,
- 3) finansowanie kosztów budowy sanatoriów oraz innych zakładów leczniczych przeznaczonych dla kombatantów,
- 4) finansowanie budowy domów kombatanta.

3. Ze środków funduszu mogą być pokrywane również inne wydatki, a w szczególności wydatki na działalność wydawniczą dotyczącą walk o wyzwolenie narodowe i społeczne oraz ruchu oporu.

4. Rada Ministrów, w drodze rozporządzenia, określa szczególne zasady tworzenia i zarządzania funduszem.

Rozdział 6

Przepisy przejściowe i końcowe.

Art. 21. Zaświadczenia w sprawach uprawnień przyznanych kombatantom na podstawie dotychczasowych przepisów pozostają w mocy, z tym że w sprawie okresu działalności kombatanckiej w wypadkach określonych w art. 3 ust. 1 za okres tej działalności przyjmuje się okres jednego miesiąca.

Art. 22. Zobowiązuje się organy administracji państwowej, a w szczególności terenowe organy administracji państwowej stopnia podstawowego, do udzielania systematycznej pomocy terenowym ogniwom Związku Bojowników o Wolność i Demokrację oraz innych organizacji skupiających byłych żołnierzy w realizacji ich statutowych zadań i programów działania oraz wspierania ich działalności społeczno-politycznej i socjalnej.

Art. 23. 1. Traci moc ustawa z dnia 23 października 1975 r. o dalszym zwiększeniu świadczeń dla kombatantów i więźniów obozów koncentracyjnych (Dz. U. Nr 34, poz. 186).

2. Do czasu wydania przepisów wykonawczych, przewidzianych w niniejszej ustawie, zachowują moc przepisy dotychczasowe, o ile nie są sprzeczne z tą ustawą.

Art. 24. Sprawy wszczęte na podstawie dotychczasowych przepisów, a nie zakończone do dnia wejścia w życie niniejszej ustawy, podlegają rozpatrzeniu zgodnie z przepisami tej ustawy.

Art. 25. Ustawa wchodzi w życie z dniem 1 stycznia 1983 r.

Przewodniczący Rady Państwa: *H. Jabłoński*
Sekretarz Rady Państwa: *E. Duda*